

Kohti palautetietoista lastensuojelua 13.11.2023.

Laura Yliruka ja Terhi Kotilainen
13.11.2023

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

Lastensuojelun tulevaisuuden visio (STM): [STM raportti5/2023](#)

Lapsi ja hänen läheisensä voivat luottaa lastensuojeluun ja sen vaikuttavuuteen.

1

Jokainen lapsi, hänen vanhempansa ja muut läheiset **kohdataan** ainutkertaisina, ja he **kokevat olevansa aidosti osallisia** ja tulevansa kuulluiksi ja kunnioitetuiksi.

2

Palvelujärjestelmä toimii kokonaisuutena ja pystyy vastaamaan lapsen ja hänen läheistensä **tarpeisiin oikea-aikaisesti.**

3

Lastensuojelu toteuttaa lapsen oikeuksia, sen **menettelyt ovat läpinäkyviä** ja ymmärrettäviä ja oikeusturva toteutuu.

4

Lastensuojelussa on **riittävästi osaavia ja hyvinvoivia** työntekijöitä, jotka voivat tehdä työtään asiakkaiden oikeuksia kunnioittavalla ja eettisesti kestäväällä tavalla.

5

Lastensuojelua **ohjataan ja valvotaan tehokkaasti**, ja tähän on riittävä tietopohja ja resursointi.

Palautetietoisuus:

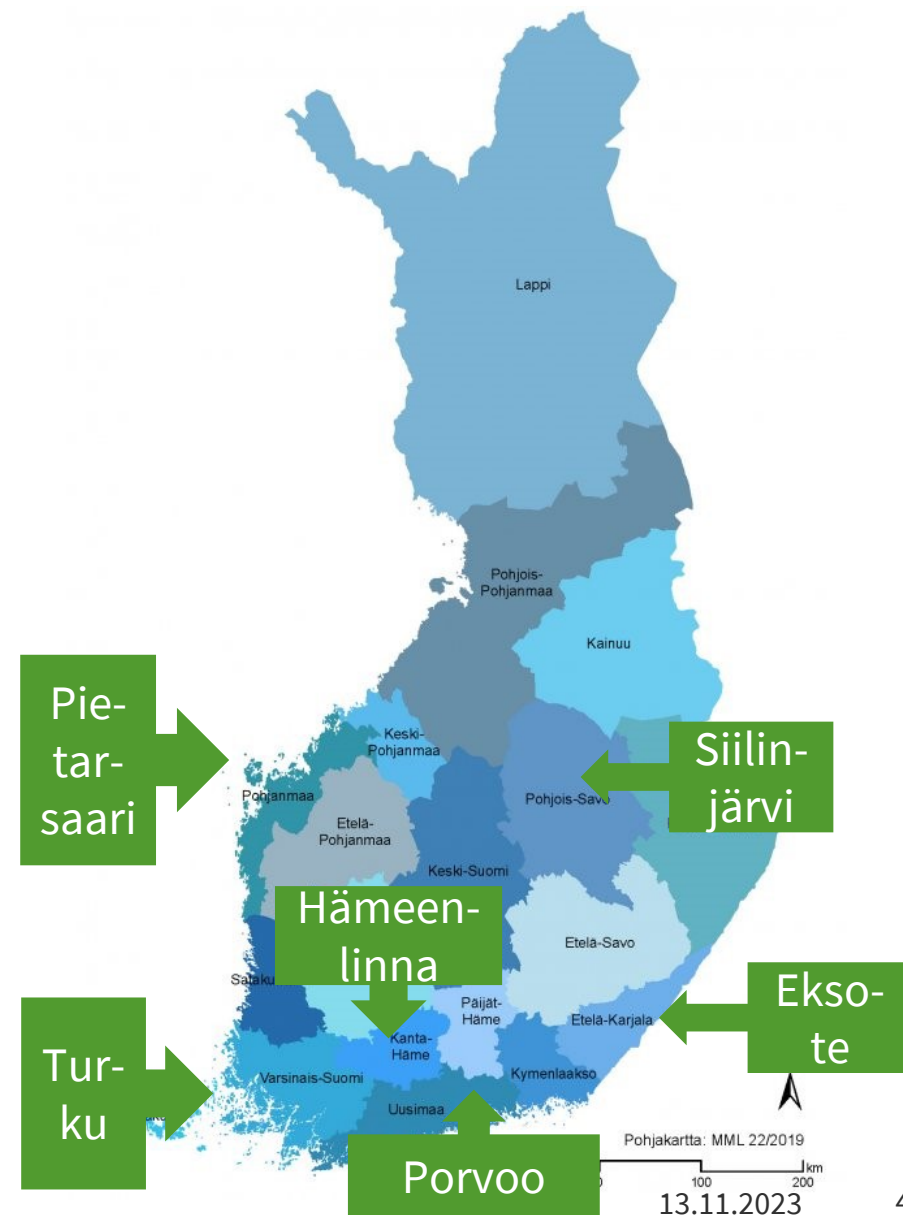
Mistä tiedän, että vision suuntainen toiminta toteutuu?

Video <https://fit.kp.dk>

FIT-mittarien pilotointi lastensuojelussa

- ✓ THL pilotoinnin tavoitteena oli mittarin **sovittaminen lastensuojeluun**: palautetietoinen kohtaaminen ja asiakastyö systemisessä lastensuojelussa.
- ✓ Mukana 11 tiimiä kuudelta alueelta Suomesta.
 - Siilinjärvi, Pietarsaari, Eksote**
 - Hämeenlinna, Porvoo, Turku**
- ✓ THL järjesti syksyllä 2021 2 koulutusta, keväällä 2022 yhteiskehittämispäivän, yhteisen työskentelyalustan HOWSPACE.
- ✓ THL organisoiki kansalliset tukirakenteet: perhesosiaalityön ja lastensuojelun kansallinen ohjausryhmä (THL) ja IIT (Initial Implementation Team) → 12/22.
- ✓ Tehtiin yhteistyötä lastenpsykiatrian kanssa (HUS) ja kansainvälisesti Tanskan Gladsaxen toimijoiden ja mittarin kehittäjän Scott Millerin kanssa.
- ✓ Loppuraportti: **Ann-Mari Tippett & Yliruka Laura (2023) FIT-mittarin pilotointi lastensuojelussa. Ensimmäiset askeleet. Työpaperi 20/2023**

Mistä palautetietoisuudessa olikaan kyse?

Palautetietoinen työskentely (FIT) perustuu laajasti tutkittuun tietoon siitä, mikä vuorovaikutustyössä toimii

Viime vuosikymmenten tutkimustulokset osoittavat sen, että

- ✓ Toimiva terapeutin yhteistyö eli allianssi on suurin tulokseen vaikuttava tekijä
- ✓ Allianssin avulla asiakas sitoutuu työskentelyyn, ja asiakkaan kiinnittyminen omaan prosessiinsa on keskeisin myönteistä muutosta aiheuttava tekijä
- ✓ Asiakkaan hyvinvoinnissa tapahtuva varhainen muutos parempaan ennustaa onnistunutta tulosta.

→ Lastensuojelussa lähtökohtana on usein vastantahtoisuus, silti vuorovaikutussuhteen toimivuus on kriittisen tärkeää ja siihen on satsattava.

”Work smarter, not harder”

- Sosiaalityön haasteissa yhteneväisyyttä muiden suhteessa oloon perustuviin auttamisammatteihin:
 - Suuret asiakasmäärät, työntekijöiden vaihtuvuus, työn kuormittavuus.
 - Rahoitus: miten palvelut kustannetaan?
 - Mitattavuuden haasteet ja vaikuttavuus: teemmekö oikeita asioita oikea-aikaisesti?
 - Vaaditaan enemmän tulosta yhä pienemmillä resursseilla.
 - Lastensuojelun kustannukset mittavia erityisesti sijaishuollon kustannusten vuoksi.

Palautetietoisen työskentelyn ydinelementit

1. Asiakkaan näkemys yhteistyösuhteesta
2. Tavoitteet, merkitykset ja tarkoitukset (päämäärä ja keskustelun aiheet).
3. Tavat ja menetelmät.
4. Asiakkaan mieltymykset (yleisesti).

CORS

Muutosarviointiasteikko lapsille (CORS)

Nimi: _____ Ikä (Vuosia): _____ Sukupuoli: _____
Tapaaminen # _____ Päivämäärä: _____
Kuka täyttää tämän lomakkeen? Lapsi _____ Toinen henkilö _____
Jos toinen henkilö, mikä on suhteesi tähän lapseen? _____

Miten voit? Miten asiasi sujuvat? Auta meitä ymmärtämään ja laita merkki viivalle. Mitä lähempänä hymyilevät kasvot ovat, sitä paremmin asiat ovat. Mitä lähempänä surulliset kasvot ovat, sitä huonommin asiat ovat. *Jos täytät tämän lomakkeen lapsen puolesta, täytä sen mukaan, miten ajattelet/koet hänen voivan.*

Minä
(Miten voin?)

☹️ ☺️

Perhe
(Miten asiat ovat perheessäni?)

☹️ ☺️

Koulu
(Miten pärjään koulussa?)

☹️ ☺️

Kaikki
(Miten kaikki menee?)

☹️ ☺️

- Lasten muutosarviointiasteikko (6 – 12 v)

Miten voit?

- Miten asiasi sujuvat?
- Mitä lähempänä hymyilevät kasvot ovat, sitä paremmin asiat ovat.
- Mitä lähempänä surulliset kasvot ovat sitä huonommin asiat ovat.
- *Jos täytät tähän lomakkeen lapsen puolesta, täytä sen mukaan, miten ajattelet/koet hänen voivan.*

Videoita käytöstä: <https://fit3k.p2k/>

SRS – yhteistyösuhde- mittari

Suhde

En kokenut tulevani kuulluksi, ymmärretyksi ja kunnioitetuksi.

Tulin kuulluksi, minua ymmärrettiin ja kunnioitettiin.

Tavoitteet ja keskustelun aiheet

Me emme työstäneet niitä aiheita, joita olisin halunnut, emmekä keskustelleet niistä aiheista, joista olisin halunnut.

Me työskentelimme ja keskustelimme toivomistani aineista.

Työskentelytapa tai menetelmä

Terapeutin/työntekijän Työtapa ei sopinut minulle.

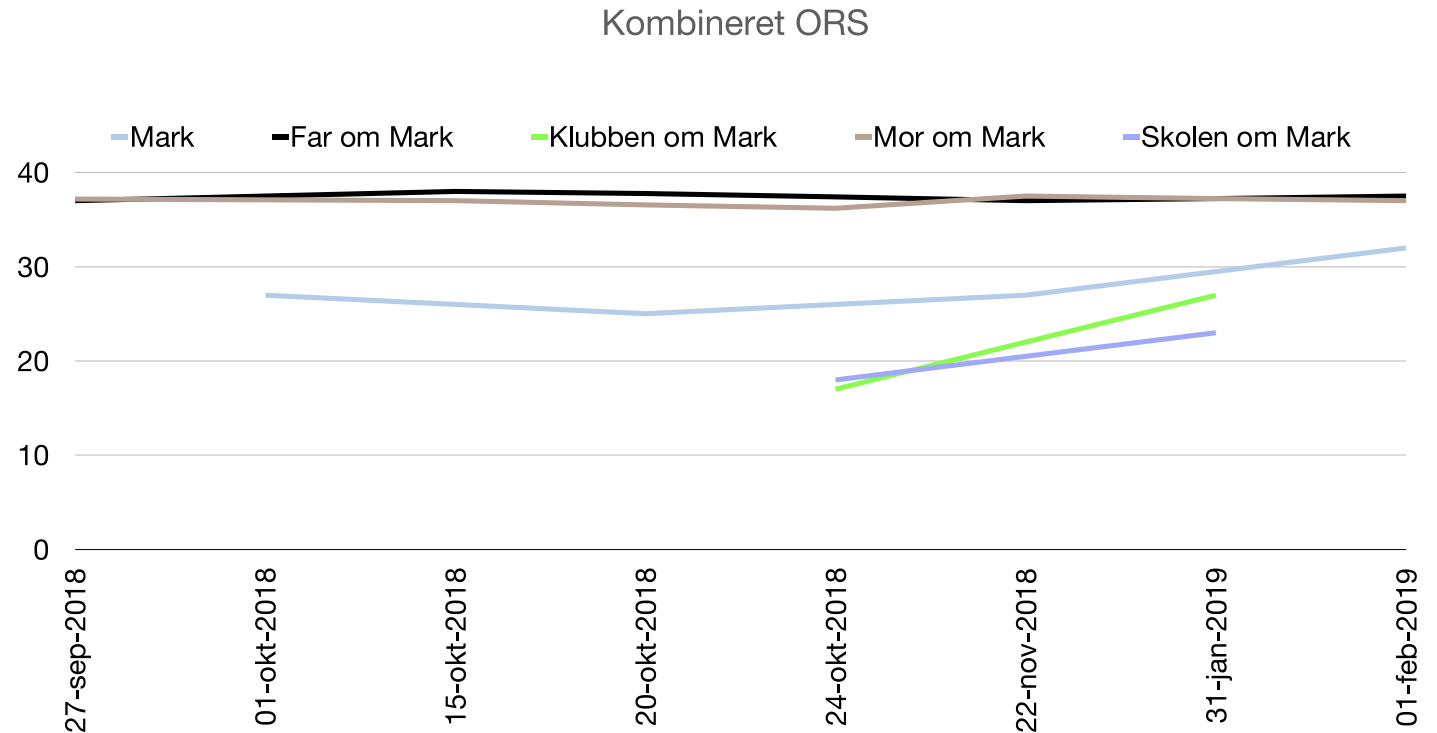
Terapeutin/työntekijän työtapa sopi minulle hyvin.

Yleisesti

Tämän päivän tapaamisesta puuttui jotain.

Yleisesti ottaen päivän tapaaminen oli hyvä.

Mittarin käyttäminen perheen kanssa lastensuojelun suunnitelman arvioinnissa

Lapsen ja vanhempien väliarviointitapaamisella arvioidaan rinnakkain koulun, lapsen ja vanhempien arvioita ja arvioidaan, onko lapselle ja vanhemmille tarjottu tuki (tässä tapauksessa perheterapia) auttanut. Käyrät osoittavat, että parannusta on tapahtunut. Yhdessä keskustellaan, mitkä asiat ovat auttaneet ja tehdään suunnitelmaa eteenpäin.

FIT lastensuojelun verkostotapaamisen tukena

Verkostotapaamisessa verrataan eri osapuolten täyttämiä CORS-arvioita lapsen hyvinvoinnista/hyvinvoinnin vajeista ja asioiden kehityksestä. OpenFIT-ohjelma esittää kaikkien osapuolien arviot rinnakkain. Tämä toimii keskustelun pohjana.

Sosiaalityöntekijä on tavannut lasta aiemmin erikseen ja tämä on täyttänyt mittarin tapaamisella.

Kuvassa koulun arviot ovat alhaisella tasolla, lapsen melko alhaisella ja vanhemmat arvioivat, että lapsella sujuu hyvin.

Datan avulla voi havaita kaavoja onnistumisissa

Lastensuojelun prosesseissa on usein monia ammattilaisia. Perheisiin kohdistuu monia interventioita.

Kun tuotamme seurantatietoa, näemme, että jotkin perheet ovat edistyneet merkittävästi, osassa ei juuri muutoksia, osassa tilanne huononee.

FIT-mittari antaa välineitä tiedolla johtamiseen organisaatiossa.

Työskentelyn tavoitteiden määrittely

- Miksi me olemme tässä?
- Mitä tavoitellaan kenenkin näkökulmasta? Eri perheenjäsenten, työntekijöiden? Yhteistyöverkoston jäsenten tavoitteet?
- Miten osaamme auttaa ihmisiä toimimaan oman etunsa mukaisesti?
- Mihin kukin on valmis sitoutumaan?
- Millä tavalla perhe sitoutetaan yhteiseen työskentelyyn?
- Mihin pyritään vaikuttamaan? Mikä olisi hyvä & riittävä muutos?
- Mistä tiedettäisiin, että työskentelyssä on edistytty tai tavoitteet saavutettu? -> FIT

Vuorovaikutuksen merkitys työskentelyssä: millainen kohtaamisen jälki asiakkaalle jää?

- Puheen sävy ja äänen väri
- Asiakkaan kokemukset kuulluksi tulemisesta, kunnioittavasta ja arvostavasta suhtautumisesta.
- Millä keinoilla työntekijä kutsuu asiakasta yhteistyöhön? Miten liittyy asiakkaaseen? Ammatillinen empatia?
- Miten asiakkaan on mahdollista tuoda keskustelussa esiin omia ajatuksiaan, toiveitaan ja tarpeitaan?
- Asiakkaan kokemukset yhteistyösuhteesta ennustavat luotettavammin muutoksen vaikuttavuutta pitkällä aikavälillä.

Palautteen merkitys: yhteinen oppimisprosessi

- Työntekijä pystyy refleктоimaan ja itserefleктоimaan tapaamista/työskentelyä.
- Mahdollistaa ammatillisen kehityksen – kollegoiden ja työnohjaajan apua kannattaa myös hyödyntää.
- Miten työntekijänä säilyttää myötätuntoinen asenne (ja ymmärtävä ote) asiakasta kohtaan vaikka saisikin negatiivista palautetta?
- Huom! Negat. palaute EI kerro työntekijän epäonnistumisesta tai kyvyttömyydestä! Se on viesti muutostarpeesta: jotain on tehtävä eri tavalla, jotta parempi lopputulos on mahdollinen.
- Työntekijäkin saa olla inhimillinen ja erehtyväinen ihminen niin kuin asiakaskin. Virheistä oppii– ammatillinen kehitys mahdollistuu, myös työtavat kehittyvät.

Mittarit keskusteluvälineinä

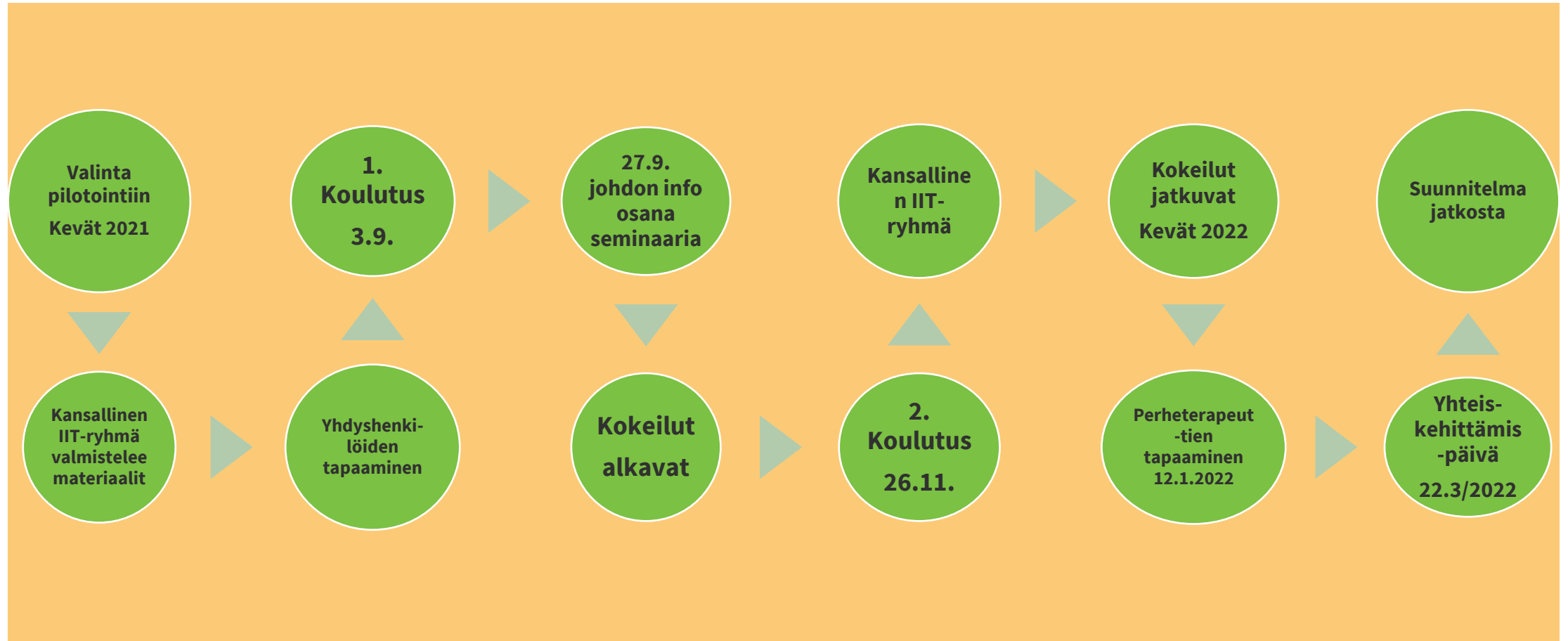
- ”Tutkimusten perusteella tiedetään että onnistuneessa työskentelyssä asiakas kokee muutosta jo työskentelyn alkuvaiheessa.
- Se ennustaa hyvää, pysyvää muutosta pitkällä aikavälillä. Varhaiset muutokset kertovat että olemme oikealla tiellä. Jos positiivista muutosta ei ole havaittavissa, siitä keskustellaan yhdessä ja pohditaan, mitä asialle voisi tehdä. Pitäisikö minun työntekijänä toimia jotenkin toisin vai pitäisikö meidän löytää sinulle joku toinen työntekijä tai palvelu.”
- ”Miltäs tämä kuulostaa?”
- Mittareita taitavasti käyttämällä voit lisätä työskentelyn vaikuttavuutta ja vahvistaa yhteistyösuhdetta.

Pilotoinnin tulokset

THL:n pilotointiprosessi

Asiakastyössä CASE JUHA

- 16-VUOTIAS
- MASENNUS, ADHD, ITSETUHOISIA AJATUKSIA
- KAPEA ELÄMÄ, YKSINÄISYYS
- TAPAAMISET YLEENSÄ 15MIN
 - EI KIINNOSTA JUTELLA
 - IHAN SAMA
 - MIKÄÄN EI AUTA
- HAASTE JUHALLE; LÄHDETKÖ KOKEILEMAAN KANSSANI UUDENLAISTA TYÖTAPAA, HARJOITELLAAN YHDESSÄ?

Taina Lehtoranta/Siilinjärvi

CASE JUHA

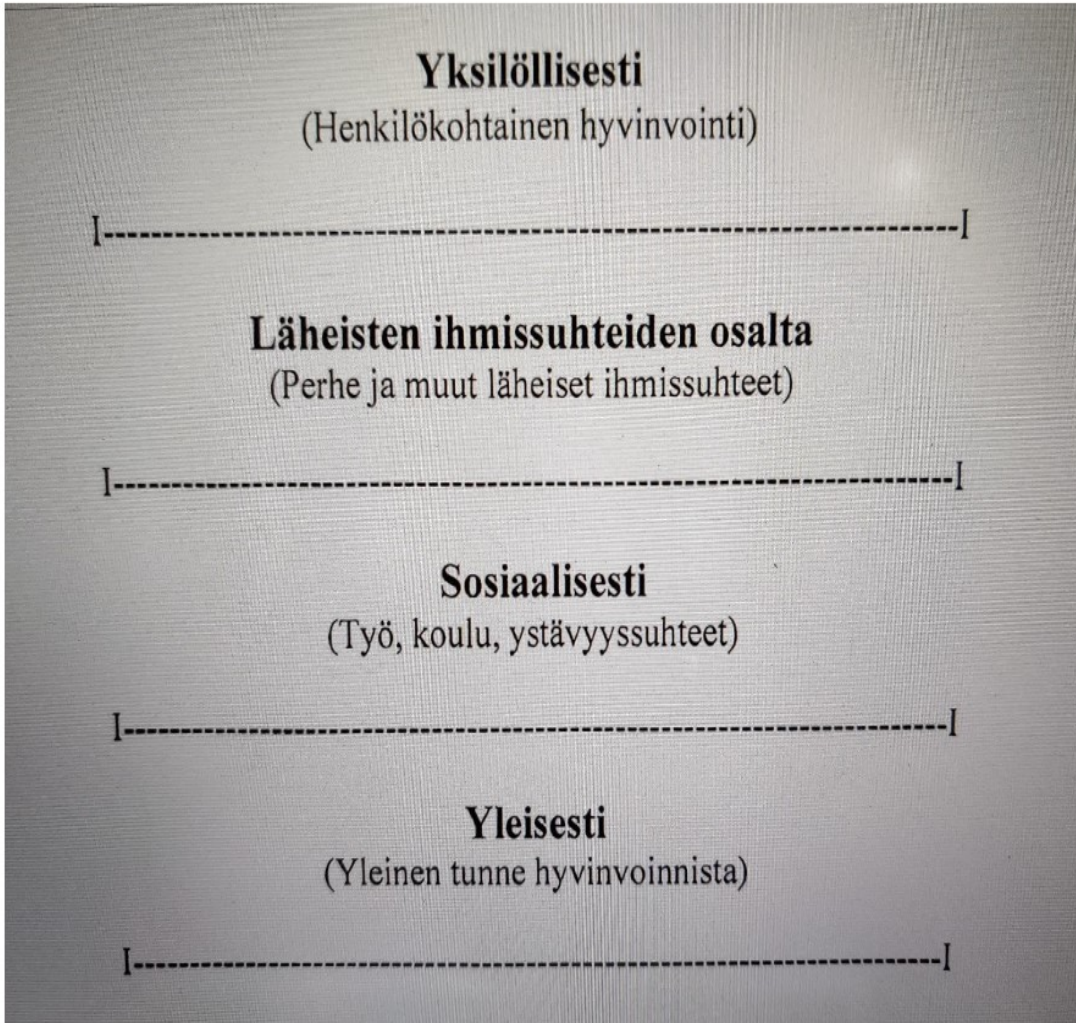
- 16v nuoren kanssa päästiin tarkasteluun oman elämän suhteen, auttoi nuorta keskittymään; syntyi älyttömästi keskustelua ja nuori jaksoi ja orientoitui keskustelemaan uudella tavalla, hän kiinnostui myös mittaamisesta, jopa haastoi mittaria.

-Halusi, että mittari täytetään joka kerta. Vei itse tulokset koontilomakkeelle.

-Päästiin keskustelemaan siitä, onko tullut kuulluksi; auttoi asiakasta konkretisoimaan ajatusta myös siitä, että on tullut kuulluksi; asiakas koki hyvänä.

-Päästiin puhumaan asioita, jotka muuten olisi jäänyt puhumatta.

-Asiakkaan oma arvio oli merkityksellinen ja kevensi työntekijän huolta.

Onnistuneen pilotoinnin kriteerit – tiimin taso

Tiimi on käynyt läpi tämän perehdytysmateriaalin ja keskustellut yhdessä tavoitteista ja prosessista.

Tiimin on osallistunut THL:n koulutuksiin ja/tai katsonut koulutusvideot.

Tiimi on kokeillut mittareiden käyttöä yksilötyössä ja/tai syty-tiimeissä.

Tiimin jäsenet ovat kokeilleet mittareita asiakastapaamisissa syksyllä ja keväällä 2021

Tiimin jäsenet ovat tuottaneet **runsaasti havaintoja** mittarin käytöstä.

Havainnot on koottu systemaattisesti omaan lomakkeeseensa (FIT-edistymislomake).

Havainnoista on keskusteltu 2. koulutuspäivässä ja oman organisaation sisällä johdon kanssa.

Edistymislomakkeet on täytetty

Tiimi on käynyt keväällä 2021 arvioivan keskustelun jatkosta ja tehnyt jatkosuunnitelman mittarin käytöstä.

Onnistumisen arviointi tiimin tasolla

Onnistumisen kriteeri tiimin tasolla (1-5)	Siilinjärvi	Eksote	Turku	Pietarsaari
Perehdytysmateriaali	4	4	4	3
Koulutukseen osallistuminen	4	4	4	5
Mittareiden käyttö	2	3	2	3
Havainnot mittareiden käytöstä	3	3	2	4
Havaintojen koonti	2	2	2	1
Havainnoista keskustelu	4	3	3	1
Arviointi	5	3	3	5
Keskiarvo	3,43	3,14	2,8	3,1

Porvoo ja Hämeenlinna eivät lähettäneet numeerisia arviointeja.

Onnistuneen pilotoinnin kriteerit - organisaation taso

Onnistuneen pilotoinnin kriteereiksi määriteltiin organisaation tasolla:

Johto ymmärtää pilotoinnin tavoitteet ja sitoutuu tukemaan niitä.

Ammattilaisilla on paikallista tukea mittarin käytön tukena – paikallinen IIT-ryhmä. (Suositellaan FIT-palautetietoinen hoito –kirjan hyödyntämistä).

THL:n tuen hyödyntäminen mittarin käytön tukena.

Työyhteisössä on sovittu edistyslomakkeiden keruusta ja tiedon kokoamisesta.

Työyhteisössä seurataan ammattilaisten kokemuksia ja suhtautumista pilotointiin.

Johto huomioi työyhteisössä FIT-käytännön aiheuttaman lisääntyvän dokumentoinnin ja työmäärän.

Johto pohtii vaihtoehtoja FIT-mittausten tiedonkeräykselle ja –hallinnalle (tietokoneohjelmat, OpenFIT, integrointi asiakaskirjausten kanssa)

Palvelujen käyttäjiä osallistetaan kehittämistyöhön. (Suositeltavaa, ei pakollista).

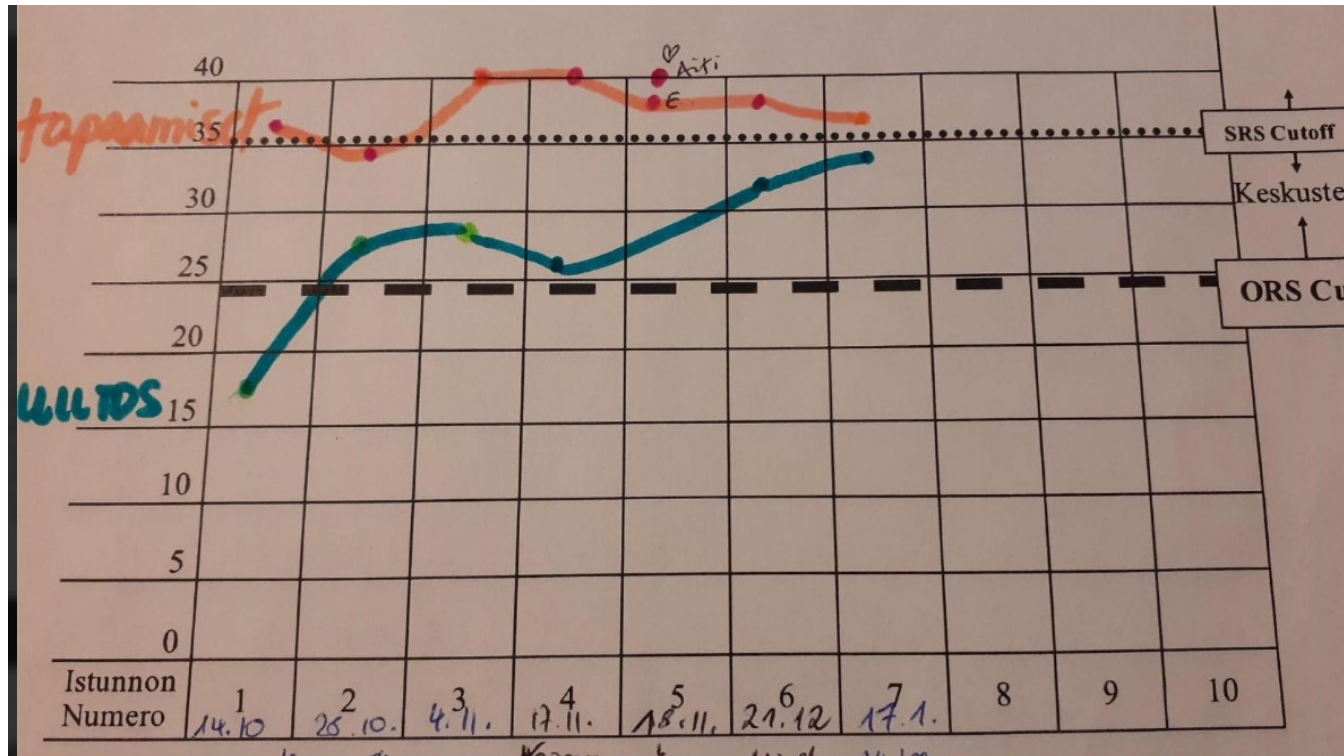
Onnistumisen arviointi organisaatiotasolla

Onnistumisen kriteeri organisaation tasolla (1-5)	Siilinjärvi	Eksote	Turku	Pietarsaari
Johdon sitoutuminen	3	1	2	1
Paikallinen tuki	3	1	3	-
THL:n tuen hyödyntäminen	4	1	3	4
Edistyslomakkeiden keruu	4	2	2	4
Kokemusten seuranta	4	2	2	4
Työmäärän huomiointi	1	1	2	1
FIT-mittarusten tiedonkeruuvaihtoehtojen arviointi	3	1	2	-
Palvelujen käyttäjien osallistaminen kehittämiseen	3	1	1	1
Keskiarvo	3,8	1,1	2,1	2,5

Mitä opittiin: pohdintaa FIT-mittarin käyttöönotosta jatkoa ajatellen

- FIT-työskentely voi parantaa lastensuojelun laatua mahdollistamalla työskentelyn jatkuvan arvioinnin, seurannan ja asiakasosallisuuden vahvistumisen.
- FIT-mittari ohjaa kohti sujuvaa yhteistyötä ja vaikuttavuuden seurantaasi asiakaskokemusten näkökulmasta.
- FIT-mittarit eivät ole vain yksi menetelmä muiden joukossa, vaan niiden käyttöönotossa on kyse laajemman työskentelytavan omaksumisesta.
- FIT-lomakkeen täyttäminen ei itsessään tuota laadukasta ja vaikuttavaa sosiaalityötä. Avainasemassa on sosiaalityöntekijän ammatillinen osaaminen ja tapa, jolla FIT-mittaria käytetään dialogisen vuorovaikutuksen saavuttamiseksi.
- FIT-työskentelyn käyttöönotto vaatii vahvaa tukea ja johtamista; tukea asiakastyössä (koulutus ja työnohjaus yksilöllisen ja yhteisöllisen oppimisen tukena)
- ORS- ja SRS-mittarit tulisi saada käyttöön sähköisessä muodossa: esim. OpenFIT-sovellus.
- FITin sovittamista lastensuojelun eri vaiheisiin tulisi jatkaa: nyt kokemusta on saatu eniten yksilötyöstä. Miten hyödynnetään osana moniammatillista asiakastyötä, perhetyön tukena, osana systeemistä kokousta jne.?

Palautetietoisuus perhetyössä

FIT koontilomake perhetyössä, tuo konkreettisesti esille sen, että tehdään töitä. Mikä aiheuttaa elämässä ala- ja ylämäkiä? Mihin voidaan työskentelyllä vaikuttaa ja mihin ei? Miten asiakas kokee tapaamiset ("perhetyö ei meitä auta")?

KETTERÄ KOKEILU

Muutama perhe mukaan.

- pitkät perhetyön asiakkuudet
- asiakas ei uskalla kokeilla siipiään / sosiaalityöntekijä ei uskalla jättää ilman tukea
- tavoitteet hämärtyvät
- milloin päästään tavoitteeseen/ perhetyö voidaan päättää?
- perhetyöntekijä perheen rinnallakulkija ja yhdessä esitellään "tuloksia" sosiaalityöntekijälle.

Taina Lehtoranta 23.3.23

IIT-ryhmän arvio soveltuvuudesta:

- FIT-mittari asettuu Suomessa luokkaan keltainen: mittarin validiteetistä ja reliabiliteetistä on tietoa Tanskan lastensuojelun kontekstista (kts. myös Flink & Aaltio 2020,21).
- Tutkimustietoa on muilta aloilta Suomessa (esim. Ekqvist 2021 kuntoutuksesta).
- Tutkimustietoa ei kuitenkaan ole Suomesta lastensuojelun kontekstista Tippettin maisterin tutkielman lisäksi → lisää tutkimusta tarvitaan.
- Soveltuu myös suomalaiseen lastensuojelun kontekstiin, mutta vaatii vahvaa käyttöönoton tukea.
- IIT-ryhmä suosittelee palautetietoisien kulttuurin vahvistamista jatkossakin ja FIT-mittari on siihen soveltuva mittari. Tällaisten välineiden avulla on mahdollista vahvistaa luottamusta lastensuojeluun viranomaistyönä.
- Pilotointi toi esiin monia haasteita, mutta ei mitään sellaista, mikä estäisi mittarin käyttöä lastensuojelussa (vrt. Mackrill & Svendsen 2021),
- Palautetietoisuuden edistäminen voi olla keino vahvistaa lastensuojelun tuloksellisuutta, vaikuttavuutta ja kustannustehokkuutta.

Väriluokka	Soveltuvuus	Selite
	Soveltuu arvioituun käyttötarkoitukseen, riittävästi tutkimustietoa	Mittarin validiteetista ja reliabiliteetista on saatavilla riittävästi tutkittua tietoa arvioidussa käyttötarkoituksessa. Psykometrisen arvion perusteella mittarilla saadaan päteviä ja toistettavia tuloksia ja se soveltuu hyvin arvioituun käyttötarkoitukseen.
	Soveltuu arvioituun käyttötarkoitukseen varauksella, jonkin verran tutkittua tietoa	Mittarin validiteetista ja reliabiliteetista saatavilla oleva tutkimustieto ei ole yhdenmukaista tai tutkittua tietoa tarvitaan lisää kyseiseen käyttötarkoitukseen. Psykometrisen arvion perusteella mittari soveltuu varauksella arvioituun käyttötarkoitukseen.
	Saattaa soveltua arvioituun käyttö-tarkoitukseen, ei tutkittua tietoa	Mittarin validiteetista ja reliabiliteetista ei ole tutkittua tietoa. Asiantuntija-arvion tai käyttökokemusten mukaan mittari saattaa soveltua kyseiseen käyttötarkoitukseen.
	Ei sovellu arvioituun käyttötarkoitukseen	Mittari ei sovellu arvioituun käyttötarkoitukseen psykometrisen arvioinnin perusteella.
	Ei arvioitu	Mittarin perustiedot on saatavilla, mutta psykometristä tai asiantuntija-arviointia ei ole tehty.

Taulukko 1. Soveltuvuusarvion värit ja selitteet. (Toimia-tietokanta, THL).

FIT:n käyttöönotosta opittua

Palautetietoisien toimintakulttuurin vakiinnuttaminen vie 3+ vuotta.

Oleennaista on positiivisen hengen ylläpitäminen.

Johtajuuden tulee olla vahvaa, etenkin kun kohdataan esteitä.

Kyse ei ole määräaikainen projekti, joten se vaatii pysyviä resursseja.

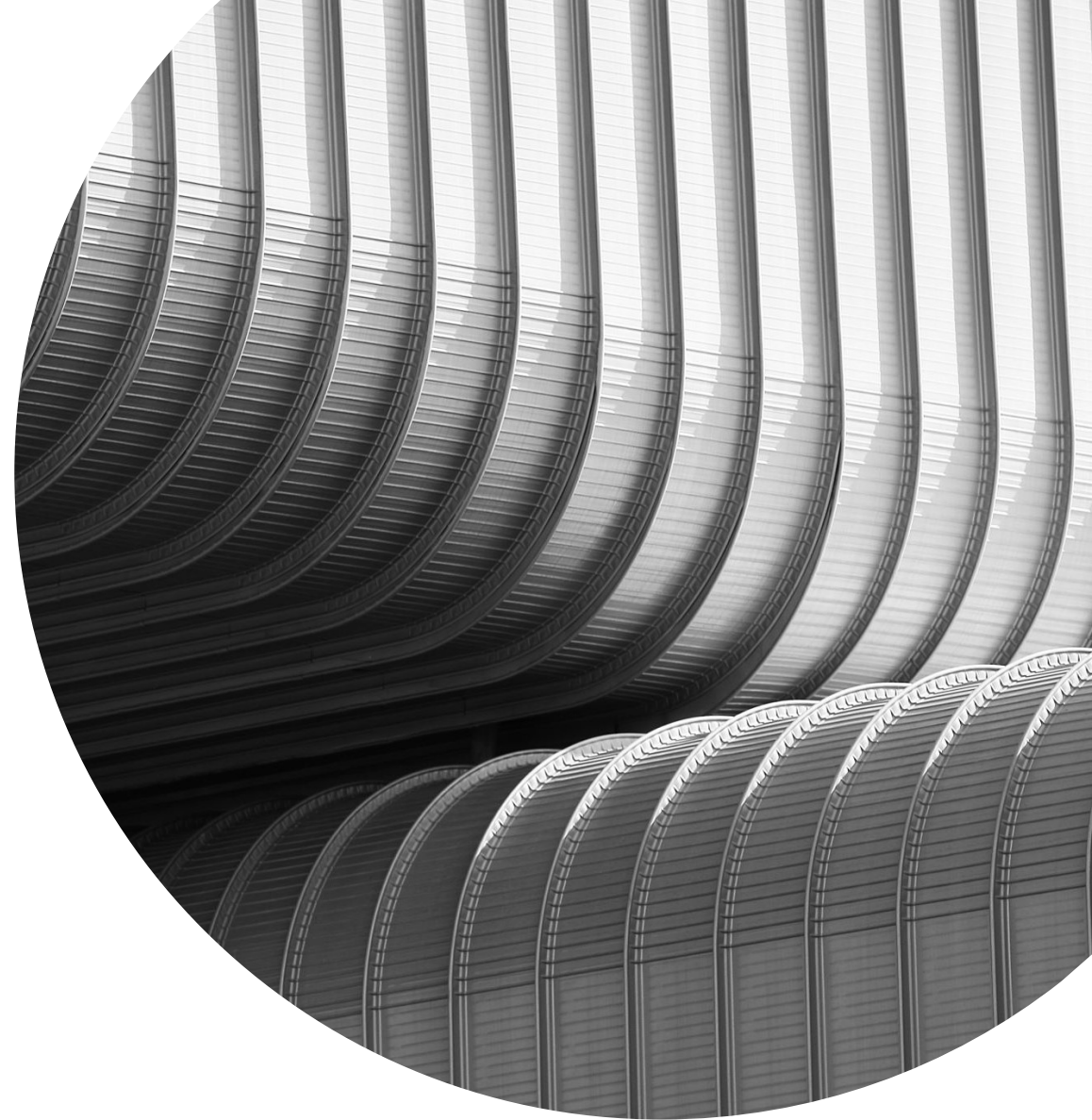
Kirjallinen suunnitelma käyttöönotosta

Johtajien perehdyttäminen ensin

Tarvitaan paikallinen IIT-ryhmä, sekä FIT-mestareita

Hyvinvointialueiden käynnistyminen mahdollistaa palautetietoisien sosiaalityön kehittämisen uudella tavalla.

Lomakkeiden sijaan sähköinen sovellus ja tabletit käyttöön.

Kiitos!

Laura Yliruka [laura.yliruka\(at\)thl.fi](mailto:laura.yliruka(at)thl.fi)

Terhi Kotilainen [terhi\(at\)terapia-tyonohjaus.fi](mailto:terhi(at)terapia-tyonohjaus.fi)